

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUDELLE

ASIA:

Muutoksenhaku Helsingin kaupunginvaltuuston päätöksestä 26.10.2016 §:n 272 kohdalla (Helsingin uuden yleiskaavan – Kaupunkikaavan hyväksyminen). Päätöksestä kuulutettu 4.11.2016.

VALITTAJA:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry (rek.nro 116.353). Yhdistyksen tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta sekä lintujen ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdysiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (Uudenmaan maakunta ennen v. 2011 ml. Sipoo).

PROSESSIOSOITE:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
puheenjohtaja@tringa.fi

VAATIMUKSET:

Valittaja vaatii Helsingin hallinto-oikeutta ensisijaisesti kumoamaan koko Helsingin yleiskaavaa koskevan päätöksen. Toissijaisesti vaadimme kumoamaan päätöksen valituksessa yksilöidyltä alueilta.

PERUSTELUT

Yleistä

Helsingin uusi yleiskaava ei huomioi asianmukaisesti luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ja virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyttä eikä kaava siten noudata riittävästi yleiskaavan sisältövaatimuksia. Uusi yleiskaava sisältää myös useita maakuntakaavan vastaisia ratkaisuja. Lisäksi kaavan selvityspohja ja luonto- ja linnustovaikutusten tarkastelut ovat osin puutteellisia.

Suomi on sitoutunut pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen biologista monimuotoisuutta koskevan YK:n yleissopimuksen (The United Nations Convention on Biological Diversity CBD) osapuolena. Tavoitteen saavuttamiseksi luonnon monimuotoisuuden vaaliminen on otettava entistä vahvemmin huomioon kaikessa maankäytön suunnittelussa. Uusimman uhanalaisarvioinnin 2015 mukaan Suomen lintulajeista jo kolmasosa on uhanalaisia (Tiainen ym. 2016). Huolestuttava uhanalaistumiskehitys korostaa luontoarvojen turvaamisen merkitystä kaavoituksessa. Tämä koskee myös Helsinkiä.

Valituksessamme vaadimme ensisijaisesti koko yleiskaavan kumoamista. Toissijaisesti vaadimme kaavan kumoamista linnuston kannalta haitallisimmilta kohteilta, jotka on yksilöity jäljempänä valituksessa.

Kaavaratkaisu ei huomioi riittävästi luonnonarvojen vaalimista

Yleiskaavaratkaisu ei vastaa tasapainoisesti maankäyttö- ja rakennuslain yleiskaavalle asettamia sisältövaatimuksia. Yleiskaavan lähes ainoaksi tavoitteeksi on asetettu asuntorakentaminen luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön kustannuksella. Kaavan toteuttamisen myötä luonnontilaisten alueiden pinta-ala vähenisi huomattavasti, mikä heikentäisi luonnon monimuotoisuutta ja ekologisen verkoston toimivuutta sekä kansalaisten mahdollisuuksia luonnossa virkistäytymiseen. Asukasmäärän voimakas kasvu heijastuisi kielteisesti linnustoon ja muuhun eliölajistoon sekä ekosysteemeihin. Erityisesti herkällä saaristo- ja kosteikkoalueilla vaikutus luontoon olisi tuhoisa. Kaavan luontovaikutusten arvioinnin mukaan linnustoon kohdistuisi yleiskaavan toteuttamisen jälkeen kohtalaisia ja suuria haittavaikutuksia (Ojala ym. 2014).

Sisältövaatimukset eivät toteudu tasapainoisesti myöskään kaavakartan strategisen esitystavan suhteen. Rakentamisalueiden mitoitukset on määritelty varsin yksityiskohtaisesti, kun taas viheralueet esitetään hyvin yleispiirteisesti. Lainvoiman saavalla kaavakartalla viheralueita kuvaa vain kaksi erilaista kaavamerkintää ja luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet, kuten luonnonsuojelualueet, on jätetty kokonaan pois varsinaiselta kaavakartalta. Sisältövaatimuksia ei voi kaavassa painottaa yksipuolisesti tai sivuuttaa tai siirtää tarkasteltavaksi alemman tason kaavoitukseen, vaan kaavaratkaisun tulee nähdäksemme toteuttaa tasapuolisesti maankäyttö- ja rakennuslain vaatimuksia.

Kaavan yleispiirteinen esitystapa jättää erityisesti luontoalueiden osalta ohjaamatta asemakaavoittajaa luontokohteiden säilyttämiseen, silloin kun tavoitteena on rakentamisen lisääminen. Menettelystä voi syntyä ristiriitoja oikeusvaikutukset saavan kaavakartan ja kaavamääräysten kanssa. Ohjausvaikutusta heikentää pikselimallin lisäksi koko kaavaa koskeva yleinen kaavamääräys:

”Ruuduista muodostuvat alueet kuvaavat maankäytön pääkäyttötarkoitusta. Alueilla ei ole tarkkaa rajaa. Vierekkäisten eri kaavamääräysten alaisten alueiden maankäyttö sovitetaan yhteen niin, että syntyy toimiva kaupunkirakenne.”

Tämä määräys suosii yksipuolisesti rakentamista ja mahdollistaa rakentamisen viereisille virkistysalueille. Vaikka teemakartalla esitetyt suojelualueet on yleisissä kaavamääräyksissä määrätty oikeusvaikutteisiksi, syrjii valittu

linja kaavoituksen peruseriaatteita eri intressien yhteensovittamisesta.

Kaavakartalta puuttuu monia luontoarvoiltaan tärkeitä kohteita, jotka ovat jääneet suojelualueiden ulkopuolelle, kuten maakunnallisesti (MAALI-alue, Ellermaa 2010), kansallisesti (FINIBA-alue, Leivo ym. 2002) ja kansainvälisesti tärkeät (IBA-alue, Heath & Evans 2000) lintualueet. Kyseiset alueet ovat kiistatta merkittäviä luonnon monimuotoisuuden ”hot spot” -kohteita, jotka tulee ottaa huomioon kaavoituksessa. Linnustoarvojen huomioimisen osalta viittaamme myös Korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen KHO: 2009:77, joka velvoittaa selvittämään ja huomioimaan merkittävät luontoarvot kaavoituksessa myös suojelualueverkoston ulkopuolella.

Yleiskaava on laadittu esitystavaltaan jopa maakuntakaavaa yleispiirteisemmäksi, vaikka maakuntakaavan tulee lain mukaan ohjata alemman tason suunnittelua. Yleiskaava pyrkii paikoin tuomaan rakentamista jopa voimassaolevan maakuntakaavan virkistysalueille ja jättää siten huomioitta maakuntakaavan tavoitteet. Esimerkiksi Ramsinniemessä ja Pornaistenniemessä maakuntakaavassa virkistysalueeksi merkittyä aluetta on osoitettu yleiskaavassa rakentamiseen. Maakuntakaavan ohjausvaikutus ei ole ollut riittävästi ohjeena lopullisessa kaavaratkaisussa myöskään esimerkiksi merialueella, sillä tärkeitä lintualueita ei ole huomioitu, vaikka maakuntakaavan rannikko- ja saaristovyöhykerajauksen suunnittelumääräyksen mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on selvitettävä ja otettava huomioon tärkeät lintualueet.

Luontovaikutusten arvioinnit puutteellisia

Valittu yleispiirteinen esitystapa hankaloittaa koko kaavaratkaisun vaikutusten arviointia. Kaavan strategisuus ja epäselvyys kaavan toteuttamisessa tekee käytännössä mahdottomaksi arvioida riittävällä tarkkuudella vaikutuksia luontoarvoihin tai virkistysalueiden riittävyteen. Ongelma on tunnustettu myös yleiskaavan luontovaikutusten arvioinnissa (Ojala ym. 2014), jossa todetaan:

”Käytetyn ruutuaineiston yleispiirteisyys on tuonut omat haasteensa kaavan luontovaikutusten arviointiin. Kaavan tarkempi vaikutusarviointi on mahdollista vasta jatkosuunnittelussa, sillä keskenään vuorovaikutteisten ruutujen mahdollistama rakentaminen voidaan toteuttaa hyvin monin eri tavoin.”

Tarkemman vaikutusarvioinnin siirtäminen asemakaavavaiheeseen on yleiskaavan suuri heikkous, sillä ilman riittäviä selvityksiä ja arviointeja ei voida varmistua siitä, että yleiskaava täyttää luontoarvojen ja vihervestoston huomioimisen osalta yleiskaavan sisältövaatimukset ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Lisäksi yhteisvaikutusten kokonaisvaltainen arviointi hankaloituu.

Linnuston osalta arvioinnin yleisluonteisuus on johtanut siihen, ettei linnustoon kohdistuvien haittojen arviointi ole riittävä. Linnuston osalta ei ole tarpeeksi tarkasteltu esimerkiksi lisääntyvästä virkistyskäytöstä ja veneilystä aiheutuvaa häiriötä. Lisäksi vaikutuksia kansainvälisesti, kansallisesti ja maakunnallisesti tärkeisiin lintualueisiin ei ole asianmukaisesti arvioitu. Aluekohtaisissa huomioissa olemme tuoneet esille tärkeitä lintualueita ja niihin liittyvien vaikutusarviointien puutteita.

Yleiskaavassa on puutteita myös Natura-alueisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa Vanhankaupunginlahden lintuvedet- ja Mustavuori ja Östersundomin lintuvedet -Natura-alueiden osalta. Natura-arvioinnin on oltava riittävä, jotta voidaan varmistua siitä, ettei hankkeella ole haitallisia vaikutuksia alueen koskemattomuuteen. Vanhankaupungin lintuvedet-Natura-alueelle aiheutuu kaavasta todennäköisesti merkittävää haittaa. Myöskään Mustavuori ja Östersundomin lintuvedet -Natura-alueeseen kohdistuvia merkittäviä haittoja ei voida poissulkea, kun kaavaa tarkastellaan yhdessä Östersundomin yhteisen yleiskaavan kanssa. Molempien Natura-alueiden tilannetta kuvataan tarkemmin yksilöidyissä kumoamisesityksissä.

Yksilöidyt kumoamisesitykset

Viikki-Vanhankaupunginlahden ympäristö

Viikki-Vanhankaupunginlahti on kansainvälisesti merkittävä kosteikkoalue, joka kuuluu Natura 2000-verkoston ja Ramsar-ohjelmaan. Lisäksi se on määritelty sekä kansainvälisesti (IBA), kansallisesti (FINIBA) että maakunnallisesti (MAALI) tärkeäksi lintualueeksi laajemmalla linnustoon perustuvalla rajauksella. Kosteikkolinnuston tila Suomessa on heikentynyt viimeisten vuosikymmenien aikana huomattavasti (Rassi ym. 2010, Tiainen ym. 2016), mikä entisestään korostaa Vanhankaupunginlahden merkitystä.

Yleiskaavan toteuttamisen myötä Vanhankaupunginlahden linnustoon kohdistuisi huomattavia haittoja, sillä kaava osoittaa rakentamista useille lahtea ympäröiville alueille Viikin pelloille, Pornaistenniemeen sekä metsäalueille Herttoniemessä ja Hallainvuoressa (Liite 9). Kyseiset alueet ovat olennainen osa Vanhankaupunginlahden ekologista kokonaisuutta ja tarjoavat elinympäristöjä lajistolle. Ne ovat myös tärkeä osa suojelualueen suojavyöhykettä, joka estää haitallisten häiriöiden ulottumista ydinalueelle. Yleiskaavan mukainen asukasmäärän kasvu lisää häiriöitä, mikä entisestään korostaa toimivan suojavyöhykkeen merkitystä. Näkemyksemme mukaan suojavyöhykettä tulisi pikemminkin kehittää turvaamaan paremmin Natura-alueen linnustoarvot ja parantamaan alueen virkistyskäyttöä. Myös Natura-vaikutusten arvioinnissa on todettu lahtea ympäröivien alueiden rakentamisen vaikuttavan haitallisesti luontoarvoihin:

”Helsingin uuden yleiskaavan merkittävimmät vaikutukset aiheutuvat Viikin peltoalan sekä Natura-alueen ulkopuolisten reunametsien pinta-alan pienenemisestä” (Ramboll 2015).

Natura-alueen kannalta erityisen ongelmallista on Viikintien etelä- ja pohjoispuolella sijaitsevien peltojen ottamisen asuntorakentamisen piiriin. Pellot ovat tärkeitä muuttolintujen ruokailu- ja levähdyspaikkoja, jotka tukevat oleellisesti Natura-alueen luonnonarvoja. Rakentamisesta aiheutuisi siten haittaa erityisesti niille lintulajeille, jotka käyttävät peltoja levähdys- ja ruokailualueina joko pesinnän tai muuton aikana. Uudenmaan ELY-keskuksen Natura-vaikutusten arvioinnista antamansa lausunnon mukaan rakentaminen vaikuttaisi erityisesti peltoja saalistusalueenaan käyttävään ruskosuohaukkaan (ELY-keskus 2016a).

Vanhankaupunginlahden osalta olennaista on huomioida pitkä kehityskulku, jossa lahden ympäristöä on vähitellen otettu muuhun käyttöön. Lintualuekokonaisuuteen ja kansainvälisesti tärkeän IBA-lintualueen rajaukseen kuuluneet Taka-Viikin pellot on osittain hävitetty rakentamalla ja Arabian asuinalueen rakentaminen jätti alleen lahden länsiosan kosteikon. Lopputuloksena suuri osa luontaisesta lahdesta ja kosteikosta on jäänyt rakentamisen alle, liikkuminen alueella on lisääntynyt ja suojavyöhyke alueen ympärillä kaventunut. Pitkäaikainen ja vähittäinen heikentäminen on osaltaan johtanut siihen, ettei Vanhankaupunginlahden lintuvedet-Natura-alueen suojelutavoitteita ole pystytty saavuttamaan (Ellermaa 2014). Tilanteessa, jossa Natura-alueen suojeluarvot ovat jo ennestään heikentyneet, ei uusia rakentamissuunnitelmia voida hyväksyä.

Helsingin yleiskaavoituksessa EU:n lintu- ja luontodirektiivien kaavan laatimiselle asettamat reunaehdot on sivuutettu, mitä pidämme vakavana puutteena. Luontodirektiivin 6 artikla rajoittaa kansallista toimivaltaa Natura-alueiden suhteen. Luontodirektiivin (92/42/ETY) 6. art. 3. kohdan mukaan toimivaltaiset kansalliset viranomaiset voivat antaa hyväksyntänsä suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, että suunnitelma tai hanke ei vaikuta Natura-alueen koskemattomuuteen. Kaavatyön yhteydessä ei ole esitetty Natura-alueelle haitatonta vaihtoehtoa vaan yleiskaava vaikuttaisi Vanhankaupunginlahden lintuvedet-Natura-alueen koskemattomuuteen esittäen rakentamista monin paikoin aivan liian lähelle Natura-aluetta.

Natura-arvioinnin on oltava asianmukainen ja sen tulosten perusteella tehtävien maankäyttöratkaisujen ja-

vaihtoehtojen on pidettävä huolta siitä, etteivät ne vaikuta Natura-alueen koskemattomuuteen (92/43/ETY). Vaikutusten arvioinnin on oltava niin kattava, että sen avulla voidaan ennalta varmistaa, ettei kaavasta aiheudu merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelutavoitteille. Vanhankaupunginlahden lintuvedet – Natura-alueen vaikutusten arviointi on kuitenkin jäänyt puutteelliseksi yhteisvaikutusten tarkastelun osalta eikä kaava siten täytä direktiivin edellytyksiä. Myös ELY-keskus on todennut, että Natura-arviointi jää tältä osin vajavaiseksi:

”Yhteisvaikutusten arviointi on ELY-keskuksen näkemyksen mukaan jäänyt puutteelliseksi, koska lähiympäristön hankkeiden ja suunnitelmien vaikutuksia ei ole kattavasti tarkasteltu.” (ELY-keskus 2016a)

Ottaen huomioon Natura-arvioinnin puutteellisuuden sekä Vanhankaupunginlahden luontoarvojen vähittäisen ja kumuloituvan heikentymisen, on todennäköistä, että kaavalla on merkittävää haitallista vaikutusta Vanhankaupunginlahden lintuvedet -Natura-alueen suojeluarvoihin. Myös ELY-keskus on todennut, että yleiskaavalla on LSL 66 §:ssä tarkoitettuja merkittävästi heikentäviä vaikutuksia:

”Edellä kuvatun perusteella, varovaisuusperiaate huomioiden, ELY-keskus katsoo, että varsinkaan pitkällä aikavälillä linnuston kannalta tarkasteluna ei ole perusteltua sulkea pois Vanhankaupunginlahden lintuvedet -Natura-alueen eheyteen kohdistuvien merkittävästi heikentävien yhteisvaikutusten mahdollisuutta.” (ELY-keskus 2016a)

”Varovaisuusperiaatetta noudattaen vaikutukset on katsottava merkittävästi heikentäviksi lintudirektiivin liitteen I lajeista ruskosuohaukalle.” (ELY-keskus 2016a)

Natura-vaikutusten arvioinnin lisäksi myös maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaiseen kaavoitukseen kuuluva ympäristövaikutusten arviointi on luonnon osalta puutteellinen, sillä vaikutuksia Vanhankaupunginlahden kansainvälisesti (IBA), kansallisesti (FINIBA) ja maakunnallisesti (MAALI) tärkeisiin lintualueisiin ei ole arvioitu. Kyseisten linnustoarvojen huomioimisen osalta viittaamme myös Korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen KHO: 2009:77., joka velvoittaa selvittämään ja huomioimaan luontoarvot myös suojeluverkoston ulkopuolella.

IBA (Important Bird and Biodiversity Area) on BirdLife Internationalin maailmanlaajuinen hanke tärkeiden lintukohteiden tunnistamiseksi ja suojelemiseksi (Heath & Evans 2000). Kohteiden valintakriteereinä on käytetty muualla Euroopassa sovellettujen ohjeiden mukaisesti pesivien lintujen parimääriä ja muuttoaikoina alueelle kerääntyvien lintujen määriä. Laajalahti – Vanhankaupunginlahti – Viikki-IBA-alueen kriteerilajit ovat isokoskelo (levähdysalue) ja rytikerttunen (pesimäalue).

FINIBA on kansallinen laajennus BirdLife Internationalin IBA-hankkeeseen ja sen tavoitteena oli kartoittaa kaikki kansallisella tasolla tärkeät lintualueet ja turvata niiden säilyminen linnustolle soveliaana elinalueena (Leivo ym. 2002). Laajalahti – Viikki -FINIBA-alueen kriteerilajit ovat harmaahaikara (syyslevähdysalue), isokoskelo, (kevätlevähdysalue), nokikana (pesimäalue), naurulokki (pesimäalue), pikkutikka (pesimäalue), rastaskerttunen (pesimäalue), viiksitimali (pesimäalue).

Lisäksi Vanhankaupunginlahti on vuonna 2010 luokiteltu maakunnallisesti tärkeäksi MAALI-alueeksi. Maakunnallisesti tärkeät lintualueet (MAALI-alue) on maakuntatason laajennushanke kansainvälisesti (IBA) ja kansallisesti (FINIBA) tärkeiden alueiden kartoitushankkeille. Viikki-Vanhankaupunginlahti -MAALI-alueen kriteerilajeja on yhteensä 20 (Ellermaa 2010).

Edellä mainittujen tärkeiden lintualueiden rajaukset ovat Vanhankaupunginlahden lintuvedet-Natura-aluetta laajemmat, ja Viikin pellot sekä osa Pornaistenniemeä sisältyvät IBA- ja FINIBA-lintualueeseen. Niiden rakentaminen osoittaa, että kaava väistämättä heikentää lintualueiden yhtenäisyyttä ja rikkoo lainsäädännön vaatimuksia luontoarvojen huomioimisesta. Erityisesti on huomattava, että EU:n komissio on pitänyt kansainvälistä IBA-inventointia referenssinä lintudirektiivin mukaisille erityisille suojelualueille, jotka kuuluvat

Natura-verkoston. Pornaistenniemen osalta yleiskaava on lisäksi voimassa olevan maakuntakaavan vastainen, sillä siinä alue on osoitettu virkistysalueeksi. Vanhankaupunginlahden maakunnallisesti tärkeä lintualue on hieman kansallista ja kansainvälistä lintualueajasta pienempi, mutta myös sen osalta Viikin pellot kuuluvat osin rajauksen sisäpuolelle.

Edellä esitettyihin näkökohtiin perustuen vaadimme, että rakentamisvaraukset Viikin pelloilta, Pornaistenniemestä ja muilta Vanhankaupunginlahden ympäristön kohteilta kumotaan. Alueet on yksilöity liitteessä 9.

Linnustollisesti tärkeät saaristo- ja merialueet

Yleiskaavan tavoite lisätä merellistä virkistystä ja matkailua on ristiriidassa luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kanssa. Helsingin edustalla on rikas merilinnusto ja saaristossa sijaitsee myös useita linnustollisesti tärkeitä alueita, kuten pesimäluotoja ja levähdysalueita. Lisääntyvä merialueiden ja saarten virkistys- ja matkailukäyttö johtaa lisääntyvään liikenteeseen ja muuhun toimintaan, mikä voi aiheuttaa häiriötä pesimäluodoille ja levähtäville muuttolinnuille sekä muulle saaristoluonnolle. Lisäksi häiriöt voivat johtaa lokki- ja tiirakolonioiden vähenemiseen, mikä osaltaan vaikuttaisi heikentävästi niiden suojissa pesivien vesilintujen kantoihin.

Vaikutusten arviointi on saaristoluonnon osalta puutteellinen eikä siten vastaa maankäyttö- ja rakennuslain säädöksiä. Yleiskaavassa ei ole esimerkiksi arvioitu, miten kaavaratkaisu vaikuttaa kansainvälisesti tärkeään IBA-lintualueeseen ”Helsingin – Espoon matalikot” ja kansallisesti tärkeään FINIBA-lintualueeseen ”Helsingin edustan luodot”. Vaikutukset olisi pitänyt arvioida myös maakunnallisesti tärkeisiin MAALI-lintualueisiin liittyen. Saariston osalta olennaiset MAALI-alueet ovat Kallahdenniemen vedet sekä Suomenlinnan luodot – Harakka. Myös tärkeiden lintualueiden ulkopuolinen maankäyttö voi vaikuttaa lintualueiden arvoihin. Saaristoluonto on hyvin herkkä vaikutuksille, mikä korostaa luontovaikutusten arvioinnin ja luontoarvojen huomioimisen merkitystä.

Merellisen virkistykseen ja matkailun kaavamerkintä mahdollistaa lukuisilla saarilla sekä virkistyskäytön että lomarakentamisen. Näin epämääräinen kaavamääräys ei salli asianmukaista vaikutusten arviointia. Varovaisuusperiaatteen mukaisesti vaikutukset olisi pitänyt arvioida sen mukaan, että kaikki kaavamerkinnällä osoitetut alueet tulisivat muun kuin suojelukäytön, esimerkiksi lomarakentamisen piiriin. Koska vaikutuksia ei ole voitu kunnolla arvioida, ei ole varmaa, etteikö kaava voisi aiheuttaa tärkeille lintualueille huomattavaa haittaa. Kyseisten linnustoarvojen huomioimisen osalta viittaamme myös Korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen KHO: 2009:77, joka velvoittaa selvittämään ja huomioimaan luontoarvot myös suojelualueverkoston ulkopuolella.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa Helsingin edustalla sijaitsee pääkaupunkiseudun rannikko- ja saaristovyöhykerajaus, joka kattaa osittain edellä mainitut tärkeät lintualueet. Suunnittelumääräyksen mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on rajauksen sisäpuolella selvitettävä ja otettava huomioon tärkeät lintualueet. Näin ei ole toimittu eikä yleiskaavaratkaisu siten ole maakuntakaavan mukainen.

Edellä esitettyyn perustuen vaadimme, että yleiskaava kumotaan saaristossa sijaitsevien tärkeiden lintualueiden osalta. Alueet on yksilöity liitteessä 10.

Vartiosaari ja Ramsinniemi

Helsingin uusi yleiskaava osoittaa rakentamista Ramsinniemeen ja Vartiosaaren. Vartiosaari on maakuntakaavassa aluetta, joka on tarkoitettu ensisijaisesti maa ja metsätalouden käyttöön ja niitä tukeville

sivuelinkeinoille. Ramsinniemi on maakuntakaavassa merkitty virkistys- ja luonnonsuojelualueeksi. Yleiskaavan osoittama tehokas rakentaminen on siten sekä Vartiosaaren että Ramsinniemen osalta maakuntakaavan vastainen. Myös Uudenmaan ELY-keskus on yleiskaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossa katsonut, ettei maakuntakaava ole ollut riittävästi ohjeena Vartiosaaren ja Ramsinniemen osalta (ELY-keskus 2016b).

Kaavaratkaisu ei vastaa myöskään maankäyttö- ja rakennuslain vaatimuksia luonnonarvojen vaalimisesta. Vartiosaari ja Ramsinniemi muodostavat Meri-Rastilan metsien kanssa yhden Helsingin merkittävistä laajoista luonto- ja viheralueista. Metsäinen akseli on maakunnallisella tasolla tärkeä muuttolintujen, erityisesti petolintujen, kyyhkyjen ja varpuslintujen, reitti Vuosaaresta kohti Santahaminaa ja merta (Ellermaa 2013). Yleiskaavan mukainen rakentaminen katkaisisi metsäisen yhteyden ja siten heikentäisi olennaisesti luonnontilaa ja muuttolintujen reittiä. Monipuoliset metsät tarjoavat myös pesimäpaikkoja metsälintulajistolle. Kaupungin oman luontotietojärjestelmän mukaan sekä Vartiosaarissa että Ramsinniemessä on laajoja arvokkaita linnustokohteita. Viittaamme luonnonarvojen huomioimisen osalta Korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen KHO: 2009:77.

Vaadimme, että yleiskaava kumotaan Vartiosaaren ja Ramsinniemen osalta.

Mustavuoren eteläosa

Mustavuoren eteläosaan, Niinisaarentien pohjoispuolelle on yleiskaavassa esitetty rakentamista. Uudessa yleiskaavassa rakentamisalue on pienempi kuin voimassa olevassa vuoden 2002 yleiskaavassa, mutta rakentamisen tehokkuus on suurempi: voimassa olevassa kaavassa alue on merkitty pientalovaltaiseksi, mutta uudessa yleiskaavassa alue on asuntovaltainen alue, jonka korttelitehokkuus on 1-2.

Mustavuori on linnustollisesti merkittävä alue, jonka arvo perustuu nimenomaan metsän laajuuteen ja monipuolisuuteen. Mustavuori - Östersundomin lintuvedet-Natura-alueen ja Niinisaarentien välissä oleva metsä on elinympäristö monille metsälajeille. Lisäksi se toimii suojavyöhykkeenä ja ehkäisee häiriöiden ulottumista Natura-alueelle. Yleiskaavan toteutumisen myötä metsäpinta-ala pienenesi, jolloin virkistyskäyttö ulottuisi todennäköisesti enemmän Natura-alueelle tai sen välittömään läheisyyteen.

Natura-arvioinnin on oltava asianmukainen ja sen tulosten perusteella tehtävien maankäyttöratkaisujen ja vaihtoehtojen on pidettävä huolta siitä, etteivät ne vaikuta Natura-alueen koskemattomuuteen (92/43/ETY). Mustavuoren eteläosan metsien kaventumisella ei yksistään ole merkittävää haittavaikutusta Natura-alueen arvoihin. Vaikutusten arvioinnissa on kuitenkin olennaista tarkastella Östersundomin yleiskaavan kanssa aiheutuvia yhteisvaikutuksia.

Yhteisvaikutusten osalta Helsingin yleiskaavan Natura-arviointi jää pintapuoliseksi. Arvioinnissa tuodaan esille, Östersundomin yleiskaavan aiheuttamat merkittävät haitat Natura-alueelle, mutta tätä ei oteta riittävästi huomioon yhteisvaikutuksia tarkasteltaessa (Ramboll 2015). Näkemyksemme mukaan yhteisvaikutuksia olisi arvioinnissa pitänyt tarkastella erityisellä huolella, kun tiedossa oli Östersundomin yhteisen yleiskaavan aiheuttamat merkittävät vaikutukset Mustavuori- Östersundomin lintuvedet-Natura-alueelle. Vaikka uudessa Helsingin yleiskaavassa rakentamisen pinta-ala on pienempi kuin voimassa olevassa yleiskaavassa, voimistaisi Mustavuoren eteläosan metsien rakentaminen Östersundomin yleiskaavasta aiheutuvia merkittäviä vaikutuksia Natura-alueen arvoihin. On todennäköistä, että nämä kaavasunnitelmat yhdessä vaikuttavat kyseessä olevan Natura-alueen koskemattomuuteen eikä Helsingin yleiskaavaratkaisua voida siksi hyväksyä.

Vaadimme, että yleiskaavan rakennuspikselit kumotaan Niinisaarentien pohjoispuolelta Mustavuoren metsäalueen eteläosasta. Kumottava alue on esitetty liitteessä 9.

Malmin lentokenttä

Malmin lentokenttä ja sitä ympäröivät metsäalueet ovat tärkeä elinympäristö monille lintulajeille. Erityistä merkitystä kentällä on maailmanlaajuisesti silmälläpidettävälle ja Suomessa äärimmäisen uhanalaiselle luokitellulle heinäkurpalle, jolle laaja ja avoin niittyalue tarjoaa muutonaikaisen levähdyspaikan. Malmin lentokenttä on lajin ainoita, ellei ainoa tunnettu säännöllinen syyslevähdysalue. Heinäkurpan esiintymistä ei ole kuitenkaan tuotu esille kaavan luontovaikutusten arvioinnissa (Ojala ym. 2014). Myös kenttää ympäröivät metsät ovat arvokkaita elinympäristöjä, joissa pesii runsas metsälintulajisto.

Uhanalaisen lajin tilanne on lähtökohtaisesti epäsuotuisa, minkä vuoksi niihin kohdistuvissa hankkeissa pitää olla erityisen varovainen. Heinäkurppa on luonnonsuojelulain mukainen erityisesti suojeltava laji. Katsomme, että MRL:n 1 § kohdalla mainittu ekologisesti kestävä kehitys tarkoittaa myös sitä, ettei edelleen vaaranneta uhanalaisten lajien tilaa paikallisesti, eikä valtakunnallisestikaan.

Vaadimme, että Malmin yleiskaava kumotaan Malmin lentokentän osalta. Kumottava alue on esitetty liitteessä 9.

Lopuksi

Kaupungin kehittämisen tulee tapahtua tavalla, joka noudattaa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja maakuntakaavaa ja toteuttaa säädöksiä ympäristövaikutusten arvioinnin suhteen. Luonto- ja virkistysalueiden vähentäminen asukasluvun kasvattamisen kustannuksella ei vastaa tasapuolista kaavaratkaisua ja kestävästä kaupungin kehittämistä.

Ensisijaisesti vaadimme edellä mainittuja alueita koskevien kaavasuunnitelmien kumoamista ja palauttamista uuteen käsittelyyn ja toissijaisesti koko yleiskaavan kumoamista epätarkkana ja epämääräisenä ja riittämättömänä ohjaamaan asemakaavasuunnittelua tasapuolisesti maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteiden mukaisesti.

Helsingissä joulukuun 5. päivänä 2016
Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Jukka Hintikka
Puheenjohtaja

Lähteet

Ellermaa, M. 2010. Maakunnallisesti tärkeät lintualueet ja niiden tunnistaminen Uudellamaalla. *Tringa* 37.- 38.: 140 – 174.

Ellermaa, M. 2013. Merkittävät lintujen lento- ja muuttoreitit Uudenmaan länsipuoliskolla. – *Tringa* 40 (2): 51–60.

Ellermaa, M. 2014. Vanhankaupunginlahden suojelun tila. Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys *Tringa* ry.

ELY-keskus. 2016a. Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen lausunto Helsingin uuden yleiskaavan Natura-arvioinnista. 16.2.2016. Uudenmaan elinkeino,- liikenne ja ympäristökeskus.

ELY-keskus. 2016b. Lausunto Helsingin yleiskaavaehdotuksesta, Kaupunkikaava-Helsingin uusi yleiskaava. 18.2.2016. Uudenmaan elinkeino,- liikenne ja ympäristökeskus.

Heath M. F. & Evans M. I. (toim.) 2000. Important Bird Areas in Europe: Priority sites for conservation. 2 vols. BirdLife Conservation Series No. 8. BirdLife International, Cambridge, UK.

Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M., ja Virolainen, E. 2002. Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisu Nro 4. Suomen graafiset palvelut, Kuopio. 142 s.

Neuvoston direktiivi (92/43/ETY) luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta

Ojala, T., Kiiski, J., Mustajärvi, K., Surakka, H., Saarivuo, E., Sopanen, S., Torri, K., Känkänen, R. & Lintinen, O. 2014. Luontovaikutusten arviointi. Helsingin yleiskaava. Ramboll Oy. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:39.

Ramboll Oy. 2015. Natura-vaikutusten arviointi. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2015:2.

Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehikoinen, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. 2016: Suomen lintujen uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Bird Species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 49 s.

Liitteet

Liite 1. Pöytäkirjanote Helsingin kaupunginvaltuuston päätöksestä 26.10.2016 §:n 272 kohdalla (Helsingin uuden yleiskaavan – Kaupunkikaavan hyväksyminen)

Liite 2. Ellermaa, M. 2010. Maakunnallisesti tärkeät lintualueet ja niiden tunnistaminen Uudellamaalla. *Tringa* 37.- 38.: 140 – 174.

Liite 3. Ellermaa, M. 2013. Merkittävät lintujen lento- ja muuttoreitit Uudenmaan länsipuoliskolla. – *Tringa* 40 (2): 51–60.

Liite 4. Ellermaa, M. 2014. Vanhankaupunginlahden suojelun tila. Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys *Tringa* ry.

Liite 5. Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M., ja Virolainen, E. 2002. Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisu Nro 4. Suomen graafiset palvelut, Kuopio.

Liite 6. Ojala, T., Kiiski, J., Mustajärvi, K., Surakka, H., Saarivuo, E., Sopanen, S., Torri, K., Känkänen, R. & Lintinen, O. 2014. Luontovaikutusten arviointi. Helsingin yleiskaava. Ramboll Oy. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:39.

Liite 7. Ramboll Oy. 2015. Natura-vaikutusten arviointi. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2015:2.

Liite 8. Arvio Östersundomin yleiskaavan suunnitellun maankäytön vaikutuksista Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet-Natura-alueeseen sekä Sipoonkorven Natura-alueeseen

Liite 9. Kumoamisesitykset Vanhankaupunginlahden ympäristön alueilta, Mustavuoren eteläosasta ja Malmin lentokentän alueelta.

Liite 10. Kumoamisesitykset saariston lintualueilta.